

DOU
45

Ο

ΚΑΛΠΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΕΝ ΤΗ

ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΑΡΜΕΝΙΑ

Λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. J.
A. Douglas ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ *Southwark*
ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουα-
ρίας, τοῦ Ἀρμενίου Πατριάρχου Κων-
σταντινουπόλεως, τοῦ Μητροπολίτου
Τραπεζοῦντος, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Συρίας καὶ πολλῶν διακεκριμέ-
νων Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πο-
λιτικῶν τῶν Ἀνατολικῶν καὶ
Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν, 12
Μαρτίου (ν. ἡ.) 1920.

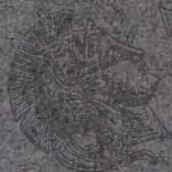
ΕΩΣ ΠΟΤΕ :

1920

1763

АКАДЕМИЯ

ДОТНАН

«Καίειδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ
ὁ καθημένος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ
ὁ θάνατος, καὶ ὁ ἄδης ἀκολουθεῖ μετ' αὐ-
τοῦ καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἔξουσία κτείνειν ἐπὶ
τὸ τέταρτον τῆς γῆς ἐν ρομφαίᾳ καὶ ἐν
λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων
τῆς γῆς» (Ἀποκάλυψις στ'. Β.)

Ἡ ἀνακαλουμένη ὑπὸ τῶν ὀλίγων τούτων ἀ-
πλῶν λέξεων ὀπτασία ὑπερβαίνει τὴν φαντασίαν μας.
Δὲν δυνάμεθα νὰ εἰκονίσωμεν οὔτε τὸν θάνατον
καλπάζοντα μὲ ἔξουσίαν πρὸς τὴν σφαγὴν, οὔτε τὸν
ἄδην, ὅστις τὸν ἀκολουθεῖ, καὶ ὅστις πλήσσει μὲ
τὴν φρίκην τοῦ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ ὅσους διέφυγον
τὴν μάχαιραν, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους τὰ ἄγρια θηρία
καταβροχθίσουν ἐξ ἴσου καὶ τὰ θνήσκοντα λείψανα
καὶ τὰ ἤδη νεκρά!

Ἀλλὰ πράγματι ὁ καλπασμὸς τοῦ θανάτου καὶ
τοῦ ἄδου ἤρχισεν πολὺ πρὸ ὀκτῶ ἑκατονταετηρί-
δων εἰς τὰς ἐλληνικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας
καὶ εἰς τὴν Ἀρμενίαν. Ἐφθασεν εἰς τὸ κορύφωμά
του κατὰ τὸν μέγαν πόλεμον. Δὲν ἔπαυσε μὲ τὴν
ἀνακωχήν.

Ἡ ὑπερτάτη φρίκη, τὴν ὁποίαν ἀδυνατεῖ νὰ
σύλλαβῃ ὁ νοῦς μας, πραγματοποιεῖται εἰς τὰς τελευ-
ταίας τῆς πράξεως, ἐνῷ εἴμεθα ἐνταῦθα συνηθροι-
σμένοι.

Ποία ἡ ἐξήγησις τῶν αἰφνιδίων ἐκείνων ποτα-
μῶν αἵματος, οἱ ὅποιοι κατὰ διαλείμματα κατὰ τὴν

τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα διεμόρφωσαν ἐν τῇ ὑλό-
φρονι Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ σχεδὸν δημοσίαν βεβαι-
ότητα ὅτι ἐξ ὑπολογισμοῦ ἐθανατώθησαν ὑπὲρ τὸ ἐν
ῥκατομμύριον Ἀρμένιοι, Ἑλληνες καὶ Σῦροι;

Πῶς ἐξηγοῦνται αἱ θανατηφόροι ἐκεῖναι πορεῖ-
αι, κατὰ τὰς ὁποίας, ὡς ὁ Γερμανὸς αὐτόπτης μάρ-
τυς *Wengel* λέγει, «αἱ ὅλον ἐλάττουμεναι ὁμάδες
τῶν θυμάτων ὠδηγοῦντο ἀκαταπαύστως γυμνόπο-
δες ἑκατοντάδας μιλλίων ὑπὸ καυστικὸν ἥλιον, διὰ
μέσου πετρωδῶν στενοπορειῶν, ἀνὰ πεδιάδας ἀχα-
νεῖς, ἐξησθενημέναι ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, διὰ σταθμῶν
ἡμιτροπικῶν εἰς ἔρημον ὀλέθρου, ὅπου ἀπέθνη-
σκον σφαζόμεναι ὑπὸ Κούρδων, ληστευόμεναι ὑπὸ
χωροφυλάκων, τυφεκίζόμεναι, κρεμάμεναι, δηλητη-
ριαζόμεναι, μαχαιρωνόμεναι, θεριζόμεναι ὑπὸ ἐπιδη-
μιῶν, πνιγόμεναι, ἀποθνήσκουσαι ἀπὸ τὸ ψῦχος, τὴν
δίψαν τὴν πείναν, τὰ δὲ σώματά των ἀφίνοντο νὰ
σαπίσουν ἢ νὰ καταβροχθισθοῦν ὑπὸ τῶν θηρίων;»

Πῶς δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν αἱ μεθοδικαὶ δολο-
φονίαι αἱ λαμβάνουσαι χώραν ἀπὸ Νοεμβρίου τοῦ
1918, αἱ συμβαίνουσαι σήμερον σφαγαὶ ἐν τῇ περι-
φερείᾳ Ἀδάνων, τὰ θύματα τῶν ὁποίων ἤδη ὑπερ-
βαίνουν τὰς 15 χιλιάδας χριστιανῶν καὶ πολὺ δυνα-
τὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐβδομάδων νὰ ἀριθμηθοῦν εἰς
200,000;

Τὸ νὰ καταγγέλλῃ τις ἐν ἔθνος ἴσως εἶνε ἀδύνα-
τον, ἀλλὰ νὰ καταγγέλλῃ ἡθικόν τι σύστημα εἶναι κα-
θῆκον.

Ἄν, ὡς ὁ κ. «*Pocock*» τὴν περιέγραψε πρὸ 160

ἐτῶν, ἡ Ὀθωμ. Αὐτοκρατορία εἶναι, καὶ ἦτο πάν-
 τοτε, τὸ «Κράτος τοῦ Γόου», ἂν ἐντὸς μιᾶς ἑκατον-
 ταετηρίδος τὸ Τουρκικὸν ἔθνος δὲν παρεφρόνει συνε-
 πεία παροδικῶν παροξυσμῶν φανατισμοῦ, ἀλλ' ἐσ-
 κληρύνθη μὲ τὴν πολυχρόνιον ἤδη ἔξιν τῆς σφαγῆς,
 ἂν ὑπὸ τὸν ἐφιάλτην, τὸν ὁποῖον μᾶς γεννοῦν σο-
 βαρὰ καὶ ἀξιόπιστοι ἐκθέσεις, οἷαι αἱ ἐκδοθεῖσαι
 ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ἡμετέρου
 λόρδου *Brace*, ὁπισθοχωροῦμεν πρὸ τοῦ κολοσσοῦ
 τῆς θηριωδίας, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ ἀπὸ κρανίων κα-
 τεσκευασμένος μυθώδης θρόνος τοῦ Ταμιρλάνου κα-
 ταντᾷ μηδαμινότης, ἂν ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν ἑκατον-
 τᾶδων χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ νεανιῶν, οἱ ὁποῖοι κατε-
 κρεουργήθησαν, περὶ τῶν δεκάδων χιλιάδων βρε-
 φῶν, τὰ ὁποῖα κατεπατήθησαν ὑπὸ τοὺς πόδας ἀν-
 θρώπων καὶ ἵππων, περὶ τῶν μυριάδων γυναικῶν
 καὶ μικρῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα ἀπέθανον ἐν ἀνεκ-
 φράστῳ αἰσχύνῃ καὶ πόνῳ καὶ τὰ σώματά των ἠκρω-
 τηριάσθησαν μετ' ἀκαταλήπτου θηριωδίας κατόπιν
 παρατεταμένου θανάτου· ἂν μόνον τὸ παρελθὸν θέ-
 ρος οἱ ἑλληνες πρόσκοποι Ἀἰδινίου πνιγόμενοι ἀπὸ
 δάκρυα, προσεπάθουν ἐν τούτοις νὰ τραγουδήσουν
 τὸν Ἑθνικὸν τῶν Ὑμνον, καθ' ὃν χρόνον ἀπέθνη-
 σκον τρομερὸν θάνατον μᾶλλον παρὰ νὰ ἀτιμάσουν
 τὴν πίστιν καὶ τὸ ἔθνος των, ἂν μόνον κατὰ τὸν
 παρελθόντα μῆνα 140 μικρὰ ἀρμενόπεδα ἄρρενα
 ἐμανδρίσθησαν εἰς μίαν οἰκίαν πρὸς σφαγὴν, τοῦρ-
 κὸς τις ἀρχηγὸς ὠδήγει τὴν χεῖρα τοῦ πενταετοῦς
 υἱοῦ του νὰ κόψῃ τὸν λαμὸν ἐνὸς βρέφους ἀρμενίου

καὶ τὸν διέτασσε νὰ γευθῇ χριστιανικὸν αἷμα. ἂν ὁπουδήποτε ὁ τοῦρκος εἶνε κύριος τῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν τοιαῦτα γεγονότα διεπράχθησαν, διαπράττωνται καὶ, ἂν μὴ ἰσχυρὰ καὶ ταχεῖα ἐνέργεια ἐπέλθῃ, βεβαίότατα θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ διαπράττωνται, πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ἐξήγησίν των, ὅχι εἰς τὴν ἐγκληματικὴν μανίαν ἢ αἰσυχρότητα τῶν ὀλίγων, ἀλλ' εἰς τὴν κατάστασιν τῆς διανοητικότητος ἣτις εἶνε κοινὴ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος.

Ἡ μακρὰ ἄλλυσις τῶν σφαγῶν Σέρβων, Βουλγάρων, Ἑλλήνων Ἀρμενίων, Σύρων ἡδυνήθη νὰ ἐξελιχθῇ κατὰ τὰ παρελθόντα ἑκατὸν ἔτη μόνον διότι ἡξίουں αἱ σφαγαὶ αὗται τὴν ἐπικύρωσιν μιᾶς δυνάμεως ἐπιγείου, ἣτις ὑπῆρξε πάντοτε ἰσχυρὰ ὥστε νὰ ὑψώνῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἔργα τοῦ οὐρανοῦ ἢ νὰ τὸν υποβιβάξῃ εἰς πράξεις τοῦ Ἄδου.

Ἡ δύναμις αὕτη εἶνε ἡ Θρησκεία.

Ἡ Ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι ἕκαστος θρησκευτικὸς διωγμὸς ἔχει εἰς τὸ βάθος πολιτικὸν τοιοῦτον καὶ ὅτι ἕκαστος πολιτικὸς διωγμὸς μεταμορφώνεται εἰς θρησκευτικόν. Χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν συγχρόνους ὑποκινητὰς καὶ ἐκτελεστὰς τῶν περιοδικῶν σφαγῶν, τὸ τουρκικὸν ἔθνος ὡς ἐν ὅλον ὅσον-δήποτε ὀπίσω καὶ ἂν εἶναι ὡς πρὸς τὸν πολιτισμὸν, ποτὲ δὲν θὰ ἡνείχετο, οὔτε θὰ συνέπραττεν εἰς τοιαύτας φρικαλεότητας, ἂν, ὡς ἀντιλαμβάνονται οὗτοι τὸν Ἰσλαμισμόν, ὁ Μωαμεθανικὸς νόμος δὲν ἐδικαιολόγει καὶ δὲν ἐπεδοκίμαζεν αὐτούς.

Καὶ θὰ σταματήσω ἐνταῦθα ὅπως σᾶς παρακα-

λέσω νὰ σημειώσητε προσεκτικὰ, ὅτι δὲν κάμνω οὐ-
δεμίαν κατηγορίαν ἐναντίον τῆς θρησκείας τοῦ ἰσλάμ
καθ' ἑαυτήν. Εἶμαι πρόθυμος νὰ πιστεύσω — καὶ ποῖ-
ος ὑπῆκος τοῦ Βασιλέως Αὐτοκράτορος δὲν θὰ τὸ
πιστεύῃ — ὅτι Μωαμεθανοὶ τῶν Ἰνδιῶν περὶ τῶν
ὁποίων οὐδὲν γνωρίζω, θὰ ἀπέρριπτον τὴν τουρκι-
κὴν διαστροφὴν τοῦ ἰσλαμικοῦ συστήματος. Δυνάμε-
θα μόνον νὰ πιστεύσωμεν εἰς τοὺς γενναιοτάτους ἐξ
αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἐπολέμησαν καὶ ἀπέθανον ὅπως ὀδη-
γήσουν τὴν Βρεττανικὴν σημαίαν εἰς τὴν νίκην καὶ
τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν θρίαμβόν της.

Ἡ πρόχειρος μικρὰ μου γνώσις περὶ τῶν Ἀρά-
βων μὲ πείθει ὅτι τὸ ἀπορρίπτουν. Ἐκατομύρια
Μωαμεθανῶν ἐν Περσίᾳ, Ἰνδίαῖς καὶ Ἀραβοφώνοις
χώραις μᾶς λέγουν, ὅτι θεωροῦν τὸν τοῦρκον ὡς αἰ-
σχύνην καὶ κίνδυνον διὰ τὸν ἰσλαμισμόν. Ἄλλ' ἐὰν
ὑπάρχουν Μωαμεθανοὶ, οἵτινες, διότι, ὀρθῶς ἢ ὄχι,
ἀναγνωρίζουν τὸν τοῦρκον Σουλτάνον ὡς Καλίφην
τοῦ Ἀποστόλου Μωάμεθ, ταυτίζουν ἑαυτοὺς μὲ τὸ
τουρκικὸν σύστημα τοῦ ἰσλάμ, ἢ ἀπὸ μέρους αὐτῶν
ὑπεράσπισις τοῦ δυσυπερασπίστου δὲν δύναται νὰ
ἐπιτραπῇ ὥστε νὰ διατηρήσουν αὐτὸ ἐν τῇ ὁμότητί
του.

Αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ τοῦρκος
θεωρεῖ ἑαυτὸν ἡθικῶς ἐλεύθερον καὶ περισσότερον
ὑπόχρεον νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς χριστιανοὺς τῆς αὐτο-
κρατορίας του. Ὁ ἰσλαμισμὸς, ὅπως αὐτὸς τὸν ἀντι-
λαμβάνεται εἶνε κυρίως κοσμικὴ αὐτοκρατορία ἰδρυ-

θεῖσα καὶ κανονιζομένη ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀλλὰχ, τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ, καὶ προωρισμένη νὰ ἐκτείνῃ τὰ ὅριά της διὰ τοῦ ξίφους μέχρις οὗ ἡ πρασίνη σημαία της κυματίσῃ ἀνὰ τὴν ὑψήλιον. Ὁ Μωαμεθανὸς εἶνε ὁ μόνος πραγματικὸς πολίτης της. Εἰς τὰς χώρας τῆς ἐξουσίας ταύτης οἱ ἐθνικοὶ, χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι, δὲν δύνανται νὰ μετέχουν τῆς ἀδελφότητος, δὲν δύνανται νὰ ἔχουν ἴσα δικαιώματα με αὐτόν. Ὁ Ἀλλὰχ, ὅστις ὀρίζει κάθε σκέψιν, λέξιν καὶ πράξιν, κάθε αἶσθημα καὶ συμβάν, πλάττει τὸν Μωαμεθανὸν συμφώνως πρὸς τὴν ἰδικήν του καρδίαν, ἵνα εὐρίσκηται ἐν εἰρήνῃ μετ' αὐτοῦ, (1) ἀλλὰ πλάττει τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀνθρωπότητος διὰ καταδίκην ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ διὰ τὴν κόλασιν εἰς τὴν μέλλουσαν. Δι' ἓνα τοῦρκον λοιπὸν εἶνε ἀξίωμα, ὅτι ὁ Μωαμεθανὸς ἀνῆκει εἰς διάφορον τάξιν δημιουργίας ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀνθρωπίνας ὑπάρξεις· καθὼς ὁ ἄνθρωπος διαφέρει ἀπὸ τὸν χοῖρον, οὕτως ὁ Μωαμεθανὸς διαφέρει ὡς πρὸς τὰ νεῦρα ἀπὸ τοὺς μὴ Μωαμεθανούς.

Κατ' ἀκολουθίαν ἐν τῷ τουρκικῷ ἰσλαμισμῷ δὲν ὑπάρχει νόμιμος χῶρος διὰ τοὺς ἀπίστους. Ο μουςουλμᾶνος δύναται χάριν ὠφελείας νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ τῶν χωρῶν τῶν ἐξω τῶν καθιερωμέ-

(1) Salaam ἢ λέξις Moslem εἶνε ἡ παθητ. μετοχὴ τοῦ ρήμ. aslama

νων ὑπὸ τῆς ἰδίας του κυριαρχίας. Ἐγεινεν ἀπαξ τοιαύτη συνθήκη, πρέπει νὰ τηρηθῇ ἐντίμως. Οἱ Εὐρωπαῖοι χριστιανοὶ δύνανται νὰ διάγουν ἀσφαλῶς ἐν τουρκίᾳ. Ἄλλ' ὅταν τὸ «*Jehad*», ὁ ἱερὸς πόλεμος, κηρύσσεται ἔρχον τοῦ πιστοῦ μουσουλμάνου εἶνε νὰ σφάζῃ ὅλους, ὅσοι ἀνθίστανται εἰς τὸ ξίφος τοῦ ἰσλάμ, πρέπει ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ἐξολοθρεύσῃ τελείως ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς τὸν πολυθθεϊστὴν καὶ τὸν εἰδωολόατον. Ἐὰν ὁμως ὁ χριστιανὸς ἢ ὁ ἰουδαῖος ὑποταγῇ, πρέπει νὰ σωθῇ, ἀλλὰ πρέπει νὰ γίνῃ τὸ «κτῆνος», ὁ ραγιάς τοῦ ἀληθοῦς πιστοῦ.

Προσέξατε δὲν λέγω ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ ἰσλαμισμὸς, ὅπως ὁ Μωάμεθ τὸν διεκήρυξεν, ὅπως ὁ Ἰνδὸς, ὁ Ἄραβ, ὁ Πέρσης τὸν πιστεύει, ἀλλὰ θέλω νὰ εἰπω ὅτι εἶνε ὁ ἰσλαμισμὸς, ὡς ὁ τοῦρκος τὸν ἀντιλαμβάνεται, λησμονήσας τὰ εὐγενῆ διδάγματα, τὰ ὅποια ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ ἄραβος. Ἰδοὺ ὁ ἰσλαμισμὸς ἐν τῇ σκληρᾷ καὶ περιφροντικῇ του μισαλλοδοσίᾳ, τὸν ὁποῖον, ὅταν, ἀναλαβόντες τὸ ἔργον τῶν Καλιφῶν τῶν διαδόχων τοῦ Μωάμεθ, οἱ ὁσμανλῆδες σουλτᾶνοι κατέστρεψαν τὴν Ἀνατολικὴν Αὐτοκρατορίαν, τὴν καρποβριθῇ μητέρα τοῦ Δυτικοῦ μας πολιτισμοῦ ἐκυρίευσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν μητρόπολιν τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἔστησαν τὴν ἡμισέληνον ἐπὶ τοῦ ἀπαραμίλλου θόλου τῆς Ἀγίας Σοφίας, τὸν ἀρχαῖον μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ τοῦρκος ἐνήργησε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τοὺς ἀτυχεῖς χριστιανοὺς, τοὺς ὁποίους ἐκυρίευσεν. Οὐδεμία γλῶσσα δύναται νὰ ἀπεικονίσῃ

τὰς ἀνεκφράστους ὁμότητας τῆς «σκλαβιάς», ὑπὸ τὴν ὁποίαν Ἕλληνες, Σλαῦοι, Ἀρμένιοι, Σύροι καὶ Ἀσσύριοι, οἵτινες πρὸ πέντε αἰώνων — ὅχι, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν πρὸ ὀκτὼ αἰώνων — κατήντησαν οἱ εἴλωτες τοῦ τουρκικοῦ ἰσλαμικοῦ, μόλις κατῴρθωσαν νὰ μὴ καταστραφοῦν ἐντελῶς, καὶ ὅστις ἰσλαμισμὸς μετέβαλεν εἰς μεγάλην ἔρημον τὰς ἱστορικὰς ἐκεῖνας χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀκόμη χαρακτηριστικῶς ἑλληνικὰς, καὶ αἵτινες ὑπῆρξαν ποτὲ αἱ πλουσιώταται, αἱ πολυπληθέσταται καὶ προοδευτικώταται ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἔχει κατασυντρίψει τὰ ὅλον ἐξαφανιζόμενα ἀπομεινάρια τῶν ἀρχαίων τῆς πληθυσμῶν, ἕως ὅτου ὑπελείφθη εἰς τοὺς ἐπιζήσαντας μόνον ἡ φυσικὴ τῶν ἰδιοφυΐα καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστις, χάριν τῆς ὁποίας ἐθεώρησαν κέρδος νὰ διατηρηθοῦν ἔστω καὶ χειρότεροι σκλάβων.

Δι' ὅλων ἐκείνων τῶν ταλαιπωρημένων ἐτῶν ζωῆς ἐν θανάτῳ καὶ θανάτου ἐν ζωῇ, ἡ ἀπλὴ ἐκφώνησις ἐκ τοῦ κορανίου «οὐδεὶς Θεὸς ἐκτὸς τοῦ Ἀλλάχ καὶ ὁ Μωάμεθ εἶνε ὁ προφήτης του» (2) θὰ τοὺς καθίστα ἐλευθέρους πολίτας τῆς ἰδίας τῶν πατρίδος. Τῇ δε κακέισε — ὥς μορτυροῦν οἱ ἀξιολύπητοι. Σταυριῶται, οἱ οὕτως ὀνομαζόμενοι τουρκοί, οἵτινες ἐν κρυπτῷ ἀκόμη τιμοῦν τὰ Σύμβολα τοῦ χριστιανισμοῦ, οἱ ἀπόγονοι ἐκεῖνοι τῶν χριστιανῶν,

(2) Ar Ressel τ. ἔ. Ἀπόστολος.

οἱ ὅποιοι εἰς παρελθούσας καὶ λησμονηθείσας γενεὰς κατεβλήθησαν ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν καὶ ἔκλιναν τὸ γόνυ ἄλλ' οὐχὶ καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὸν ἰσλαμισμόν— τὸ βάρος τοῦ Σταυροῦ ἦτο περισσότερον ἢ ὅσον νὰ τὸ φέρῃ τὸ σαρκίον, καὶ ὁ τύραννος ἐκέρδιζε τοὺς προσηλύτους του. Ἔχει οὗτος ἐκβιάσει τοιαύτας ἐκφωνήσεις διὰ τῶν χειλέων ἀπὸ μυριάδας κατὰ τὰ παρελθόντα ὀλίγα ἔτη. Καταγίνεται καὶ σήμερον νὰ ἀποσπάσῃ τὴν ἰδίαν ἀπὸ ἄλλους.

Ἀλλὰ ἂν καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ πληρώσουν πλήρη τὴν ποινὴν διὰ τὴν πίστιν τῶν ὅχι μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὰ ὕλικά, τὰ ὅποια θεωρεῖ πολύτιμα ὁ κόσμος, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶνε ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς ἐν τῇ γνώσει, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ νὰ κινώμεθα πρὸς ὑψηλὰ ἰδεώδη, ἐν τῇ δυνάμει νὰ μετέχωμεν τῆς προόδου, νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν ἔχουσι πληρώσει εὐχαρίστως, τὴν ἔχουσι πληρώσει ἀληθῶς μὲ πληρωμὴν μακροχρόνιον καὶ μὲ τὰς βραδείας σταγόνας τοῦ αἵματος τῆς καρδίας των, σχεδὸν μέχρι τοῦ τελευταίου κοδράντου.

Οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἀσσύριοι, ἐπὶ πέντε ἢ ὀκτὼ αἰῶνας δεμένοι σφικτὰ εἰς τὴν κόλασιν, ὅπου ἐσύρθησαν ὑπὸ τῶν κατακτητῶν των, ὑπέφερον ὅλας τὰς βασάνους καὶ στερήσεις τοῦ κάτω κόσμου, ἀπεστερήθησαν «τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ εὐχαρίστου ἀέρος», ἀλλ' αὐτὸς ὁ τοῦρκος ὑπῆρξεν ἀνίκανος νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν μνήμην, ἣν εἶχον τοῦ παρελθόντος των καὶ τὴν ἐλπίδα διὰ τὸ μέλλον των.

Ἐφύλαξαν ἑαυτοὺς πιστοὺς καὶ εἰς τὸ ὄνομά των καὶ εἰς τὴν πίστιν των.

Αἱ ἀπειράριθμοι ἑκατόμβαι τῆς τελευταίας ἑκονταετηρίδος ἀποτελοῦν φρίκην ἐντονωτέραν οὐχὶ ὁμῶς φοβερωτέραν, περισσότερον ἀηδῆ, οὐχὶ ὁμῶς περισσότερον ἐκπληκτικὴν ἀπὸ τὰ πάντοτε ἐκτεταμένα καὶ παρατεταμένα μαρτύρια ἐκεῖνα. Φέρουν ὡς ἐπιχείρημα τοῦ ὅτι ὁ τοῦρκος εἶνε ἀνεξιθρησκος, διότι οἱ χριστιανοὶ δὲν ἐξωντώθησαν. Ἀνεξιθρησκος! Ἡ τουρκικὴ ἀνεξιθρησκεία εἶνε ἡ ἀνοχὴ τῆς σπάθης κρεμαμένης ἀπὸ τριχά, ἡ ἀνοχὴ τοῦ κυρίου, ὅστις ἀνέχεται νὰ βλέπῃ τοὺς σκλάβους του νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἐργάζωνται ὑπὸ τὸ φόβητρον τοῦ πάντοτε παρόντος θανάτου.

Ἄν οἱ χριστιανοὶ, οἱ ραγιάδες τῆς τουρκίας ἐπετράπησαν νὰ ὑπάρχουν εἰς τὴν γενέθλιόν των, ἐπετράπησαν διότι ὁ κατακτητὴς των εἶχεν ἀνάγκην καὶ αὐτῶν καὶ τῶν γυναικῶν των, τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων των, χάριν τοῦ συμφέροντος ἢ καὶ τῆς ἡδονῆς του. Ἀληθῶς τοὺς μετεχειρίσθη ὡς τὰ ὑποζύγια του. Τοὺς ἐστιγμάτιζε μὲ δυσαρέστους συνηθείας ἐνδυμασίας καὶ ἀγωγῆς, συμπτώματα βαθυτέρας πίεσεως. Τοὺς ἐπέβαλε νὰ πληρώνουν ἐτησίους φόρους, διὰ τὴν εἰσπραξίν των ὁποίων τοῖς ἐχωρῇγει τὴν ἄδειαν νὰ ζήσουν ἀκόμη ἐν ἔτος. Ράπισμα εἰς μουσλουμᾶνον ἐπληρώνετο διὰ θανάτου. Μαρτυρία χριστιανοῦ κατὰ μουσουλμάνου δὲν ἡδύνατο νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν. Ἐκατὸν τοιοῦτοι σκληροὶ νόμοι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ραγιάδες δὲν ἦσαν τίποτε ἀπέναντι

τοῦ κορυφώματος τῆς ὁμότητος τοῦ «φόρου τοῦ αἵματος» ἡ μνήμη τοῦ ὁποίου ἐπέρχεται εἰς τὰς ἐλληνικὰς χώρας, ὡς ἡ μνήμη ἐνσαρκωμένου δαίμονος.

Καθ' ἕκαστον πέμπτον ἔτος, κατ' ἐκλογὴν τοῦ Σουλτανικοῦ πράκτορος οἱ Ἕλληνες πατέρες καὶ μητέρες ὄφειλον νὰ παραδώσουν ἐν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ τέκνα των, κάτω τῶν πέντε ἐτῶν, καὶ ὄφειλον νὰ γνωρίζουν ὅτι τὸ παρέδιδον διὰ πάντα, τὸ παρέδιδον νὰ ἐκγυμνασθῇ ὡς μουσουλμᾶνος στρατιώτης, νὰ ζήσει καὶ νὰ ἀποθάνῃ Γενίτσαρος.

Τὸ μέσον τῆς καταπιέσεως τῶν κατεσκευάζετο ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν χριστιανῶν αὐτῶν.

Εἶνε βέβαιον ὅτι ὁ τοῦρκος κύριός των ἐνεδύετο μὲ τὸ μαλλίον των, ἔπινε τὸ γάλα των, ἔτρωγεν αὐτὴν τὴν σάρκα των καὶ τοὺς ἔσφαζεν κατὰ βούλησιν. Ἐὰν δὲν τοὺς ἐξωλόθρευσε, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐν τῇ ἀνικανότητί του πρὸς τὸν πολιτισμὸν —διότι ὁ τοῦρκος παραμένει ἐν τῇ νομαδικῇ καταστάσει μὲ ἰδιοφυΐαν μόνον πρὸς καταστροφὴν— δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ χωρὶς αὐτοὺς, καὶ ὅτι ὁ ἰσλαμισμὸς, ὡς καὶ αὐτὸς ἐγνώριζε τὸ ἀπέτρεπε.

Τοιουτοτρόπως ἡ μακρὰ τραγωδία ἐξελίσσετο ἕως ὅτου πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἡ διάθεσίς του μετεβλήθη.

Ὅτε ἐν ἀρχῇ τῆς δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος ἡ τουρκικὴ δύναμις ἐξησθένει καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἐνεδυναμοῦτο, ἐστράφη μεμανίαν πρὸς τοὺς

ὑποδούλους, τοὺς ὁποίους ἐφοβεῖτο διδαχθεῖς ὑπὸ τῆς σκληρᾶς του συμπεριφορᾶς.

Οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου ἐτόλμησαν ν' ἀγωνισθοῦν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των καὶ ἠλευθερώθησαν. Ἐντὸς μιᾶς καὶ μόνης ἑβδομάδος ἐκρέμασεν ἔξω τῆς θύρας τοῦ ναοῦ τὸν συμβολικὸν ἀρχηγόν των, τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, γέροντα εὐγενῆ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ ἔσφαξε 200,000 Ἑλλήνων, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἄρρενα καὶ θήλα, βρέφη εἰς τὸ λίκνον, εἰς τὴν Σμύρνην, Χίον καὶ Κωνσταντινούπολιν.

Ἐκτοτε ἐσκληρύνθη ἀδυσωπήτως καὶ ἀνηλεῶς ἐν τῇ ψυχρᾷ, σταθερᾷ καὶ προμελετημένῃ πολιτικῇ του πρὸς ἐξόντωσιν αὐτῶν.

Αἱ ὁμότητες ἐναντίον τῶν Βουλγάρων τοῦ 1876, αἱ ἐν Μακεδονίᾳ ἀτιμίαι, αἱ σφαγαὶ αἱ σχεδιασθεῖσαι καὶ ἐκτελεσθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀβδουλ Χαμήτ, αἱ σφαγαὶ τῶν Ἀδάνων καὶ αἱ ἄλλαι, αἱ γενόμεναι ὑπὸ τῶν νεοτούρκων, τῶν ἐρυθροτέρων κληρονόμων τοῦ Ἐρυθροῦ Σουλτάνου, τὸν ὁποῖον οὗτοι ἐξεθρόνισαν, ὅλα ταῦτα δὲν ἦσαν παρὰ ἐπεισόδια στερεοτυποῦντα τὴν πολιτικὴν των.

Ὁ μέγας δὲ πόλεμος παρουσίασε μίαν αὐτόδηλον συστηματοποιημένην ἐπιχείρησιν, ἵνα φέρωσι τὴν πολιτικὴν των εἰς τὸ καρύφωμά της, τὸ πρᾶγμα ἐπιβεβαιοῦται καὶ δὲν ἐπιδέχεται συζήτησιν.

Ἴδου ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος(3) ὅπως ὁ κύριος *Morgentau* — Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἰουδαῖος ὁ ἴδιος — ἐξαγγέλλει τὴν κατηγορίαν: «Ἐὰν οἱ ἀρχαῖοι μουσουλμᾶνοι ἀρχηγοὶ ἐσφάζον τοὺς ραγιάδες, δὲν θὰ ἀπέμενε χριστιανικὸν ζήτημα ἐν τουρκίᾳ. Τὸ λάθος ἦτο τρομερόν. Οἱ σημερινοὶ τοῦρκοι πολιτικοὶ πρέπει νὰ τὸ ἐπανορθώσουν. Ἦθελον νὰ ἐξολοθρεύσουν ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, Συρίους, Ἀρμενίους καὶ ἄλλους χριστιανούς καὶ νὰ ὀδηγήσουν μουσουλμάνους εἰς τὰς οἰκίας των. Οὕτως ἡ τουρκία ἐπὶ τέλους θὰ ἀπέβαινε ὀλοτελῶς μουσουλμανικὴ καὶ τουρκικὴ. Τούτου γενομένου, ὁ ὑπόλοιπος μουσουλμανικὸς κόσμος, Ἀραβες, Ἀφρικανοὶ, Πέρσαι Μουσουλμάνοι Τουρκομάνοι καὶ Ἀφγανοὶ, Μογγόλοι καὶ Ἰνδοὶ θὰ προσελκύοντο πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Καλιφείαν, θὰ ἀνεγεννᾶτο ὁ τουρκικὸς ἰσλαμισμὸς, ὁ ὁποῖος θὰ ὑπερέβαλλε τὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Σουλεϊμάν τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ θὰ ἐκυριάρχει τοῦ κόσμου

Διὰ τοῦτο ὁ Ἐμβέρ, ἀκμαῖος ἀπὸ τὸν καθαρὸν τοῦ προσκυνήματός του ἐν Μέκκᾳ, διεκήρυξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει τόπος διὰ τοὺς χριστιανούς, ἐντὸς μουσουλμανικῆς χώρας καὶ ὁ Ταλάτ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1918 πρόθυμος νὰ σταχυολογήσῃ καὶ τὰ δεύτερα

(3) «The secrets of the Bosphorus Bl. 191.

χόρτα τοῦ θερισμοῦ, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἐθέρωσε καὶ
 καυχώμενος ὅτι θὰ διηυθέτει τὸ ζήτημα ἅπαξ διὰ
 παντὸς, ἔγραψεν ἰδία χειρὶ διάταγμα, ὅπως ὅλοι οἱ
 Ἀρμένιοι ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι τῆς χώρας, ἄνω τῶν
 πέντε ἐτῶν, μεταφερθοῦν ἔξω τῶ πόλεων καὶ σφα-
 γοῦν». Δύνασθε νὰ ἴδῃτε τὸ αὐτόγραφον ὁμοιότυπον
 τοῦ ἐγγράφου μὲ τὰ αὐτόγραφα εἰκοσάδος ὄλης, ἐμ-
 πορικοῦ τύπου, ἐφαμίλλων ἐγγράφων, σύντομον, γυ-
 μνὸν καὶ ἀναίσχυντον, εἰς τὸ τρομερώτατον ἀπὸ πολ-
 λὰ τρομερὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα σηκώνουν τὴν ἄκραν
 τῆς αὐλαίας, ἡ ὁποία ἔπρεπεν αἰωνίως νὰ κρύπτῃ
 τὴν ἀνέκφραστον φρίκην διὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα
 οὔτε σεῖς οὔτε ἐγὼ δυνάμεθα ποτὲ νὰ φαντασθῶ-
 μεν [— Εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ναῖμ βέη—]
 Τοῦρκος ὑπάλληλος ὡς ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἐπὶ
 τῆς μετατοπίσεως ἐπιτροπῆς ἐν Χαλεπίῳ, τοῦ
 ὁποίου ἡ ἀγανάκτησις ἔφθασε σχεδὸν εἰς παραφρο-
 σύνην ἕνεκα τῶν θηριωδιῶν (τὰς ὁποίας ἐκλήθη νὰ
 διοργανώσῃ). Ὁ Ταλαὰτ, ὁ Ἐνβέρ. ὁ Χαλήλ, ὁ Χακ-
 κή, ὁ Μουσταφᾶ Χαλίλ Ἀβδούλ Χαλίλ καὶ οἱ λοι-
 ποὶ λέγονται ὅτι εἶναι ἐλευθερόφρονες.

Ἐὰν ἀμβάλλετε ὅτι ἡ ἐξήγησις τοῦ διατὶ τὸ
 τουρκικὸν ἔθνος ἐν συνόλῳ ἐπεδοκίμασεν, ἐπεκύ-
 ρωσε καὶ ἐξετέλεσε τὸ διάταγμά των πρέπει νὰ εὐ-
 ρεθῇ εἰς τοὺς θρησκευτικοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι διοι-
 κοῦν τὴν τουρκικὴν διανοητικότητα, ἐνθυμηθεῖτε ὅτι

κατὰ τὸν τουρκικὸν θρησκευτικὸν νόμον, ὅστις παρ' ὅλην τὴν πανηγυρικὴν κωμωδίαν τοῦ Χαμητικοῦ Συντάγματος ἐπικρατεῖ ὅπου ὁ τοῦρκος διοικεῖ, ἡ τιμωρία τῆς ἀποστασίας ἀπὸ τὸν Ἰσλαμισμόν εἶναι θάνατος, ἢ ἐξετάσατε τὴν προσευχὴν, ἣτις ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν τουρκοπαίδων καθ' ἐκάστην «ὦ! Ἀλλὰχ, ἐξάλειψον τοὺς ἐχθρούς σου τοὺς ἀπίστους (δηλ. τοὺς χριστιανοὺς) καὶ εἰδωλολάτρας. Ὁρφανέυσον τὰ παιδιά των, καὶ μόλυνε τοὺς οἴκους των. Οἱ πόδες των ἄς τρέμουν, δίδε εἰς αὐτοὺς καὶ τὰς γυναῖκας των τὰ τέκνα των, τὰς οἰκογενείας των, τοὺς ἀδελφούς των, τοὺς φίλους των, καὶ τὰ ὑπάρχοντά των καὶ τὴν φυλὴν των τὸν πλοῦτον των καὶ τὰς γαίας των ὡς λείαν εἰς τοὺς Μουσουλμάνους.» Ὁ χαρακτήρ ἐνὸς ἔθνους διαμορφώνεται ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῶν οἰκογενειῶν του καὶ τῶν σχολείων του. Καθὼς ἕκαστος Δυτικὸς Εὐρωπαῖος, ἀδιάφορον ἂν ἀρνεῖται τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ δὲν παραδέχεται τὴν ἠθικὴν τῆς, κατέχεται ὑπὸ τῆς ιδέας, ὅτι ἅπαντες εἴμεθα ἴσα ἐλεύθερα μέλη παγκοσμίου ἀδελφότητος, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ τοῦρκος κατέχεται ἀπ' αὐτῆς τῆς νεανικῆς του ἡλικίας ὑπὸ τῆς ιδέας ὅτι ὁ χριστιανὸς ραγιαῦς εἶναι κατωτέρας καταγωγῆς, ἀνάξιος ἴσης ἀδελφωσύνης εἰς τὰ ὑλικά καὶ πνευματικά, μέλος ἰδιαιτέρας φυλῆς, τὸ νόμιμον ἀντικείμενον τῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς του, τὸν ὅποιον ἐν εὐκαιρίᾳ δύναται νὰ κακομεταχειρισθῇ, βασανίσῃ, καταστρέψῃ καὶ ἀδικήσῃ.

Καὶ ἐδῶ παρακαλῶ νὰ σημειώσητε ὅτι δὲν ἐπιρ-

ρίπτω ὅλα ταῦτα εἰς τοὺς Μοσλουμάνους ἐν γένει, ἀλλ' ἰδιαίτερος εἰς τὸν τοῦρκον καὶ μόνον τὸν τοῦρκον. Δὲν εἶνε περιστατικὸν θρησκευτικοῦ ἀγῶνος τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἰνδοὶ περιεγέλων τὸν προκηρυχθέντα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἱερὸν πόλεμον κατὰ τὸ 1914 καὶ τὸν εἶπον ὅτι ὁ πόλεμος αὐτὸς δὲν ἦτο ἱερὸς, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετον, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ τοῦρκοι ἐπελήφθησαν τῆς κηρύξεως ἐκείνης νὰ ἀφιερῶσιν εἰς πόλεμον μέχρις ἐσχάτων, ὅχι κατὰ τῆς Συνεννοήσεως ἀλλὰ κατὰ τῶν ὑποδούλων χριστιανῶν εἶναι ἀπόδειξις τῆς κατὰ πνεῦμα διαφορᾶς μεταξὺ τῶν τούρκων καὶ μὴ τούρκων μουσουλμάνων.

Πράγματι ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο περὶ πανούργου, ἀσώτου καὶ δολίου πολιτικῆς προπαγάνδας, οὐδεὶς τοῦλάχιστον ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ ἐφαντάζετο ὅτι ἡ κατηγορία ἐναντίον τῆς τουρκίας ἡδύνατο νὰ συγκλωσθῇ μὲ ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ ἰσλαμισμοῦ. Ἐὰν ὁ συνταγματάρχης *Laurence*, ὅστις πιστευτῶς ἐννοεῖ τὸν Ἀραβα, ἔχει δίκαιον, ὁ ἄραψ δὲν σκοτίζεται περὶ τῆς τύχης τῆς τουρκίας καὶ ὀλοτελῶς ἀπορρίπτει τὴν ἀξίωσιν τοῦ Σουλτάνου ὅτι εἶναι καλίφης τοῦ Ἰσλάμ. Ἡ ἐνεργητικὴ κίνησις ἐν Ἰνδίαις, βοηθουμένη ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐθνικισμοῦ φαίνεται κατ' ἀρχὰς ὅτι ἦτο ἐξ ἴσου τεχνιτὴ καὶ ἀτελέσφορος, καὶ ἂν εἶναι σήμερον σοβαρὰ λέγεται ὅτι σχετίζεται μὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐθνικιστικὴν προπαγάνδαν.

Ἄλλ' οὕτως ἢ ἄλλως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐὰν ἐπιθυμεῖτε ἀπόδειξιν, ὅτι ἐν ὀνόματι τοῦ ἰσλα-

μισμοῦ καὶ δυνάμεις τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ συνέβησαν αἱ τρομεραὶ ἐκεῖναι πορεῖαι τοῦ θανάτου κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων ὑπερέβησαν τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀκμαζούσης πόλεως τοῦ Λονδίνου, θὰ σῆς παρεκάλουν νὰ ἀναγνώσετε τὴν μὲ ἀγανάκτησιν γραφεῖσαν ἔκθεσιν⁴⁾ τὴν ὁποίαν ὁ γεν. ναῖος ἐκεῖνος Γερμανὸς *Dr. Johannes Lepsius* ἐκέν- τήθη ἀπὸ λύπην περιπαθῇ καὶ ὀργὴν νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν Κάϊζερ τῷ 1915.

Ἄφ' οὗ μελετήσητε τὴν ἔκθεσιν του περὶ τῶν «καταναγκαστικῶν ἀλλαξοπιστῶν» (ἐ ἀ. σελ. 281) δὲν θὰ ἀμφιβάλλετε ὅτι ἡ διαταγὴ τοῦ Ταλαὰτ ἐθεωρεῖτο δεδικαιολογημένη, διότι ἐξετέλει τὴν τουρκικὴν ἐρμηνείαν τοῦ μουσουλμ. νόμου, ἀπαλλάσσων τὴν Τουρκίαν ἀπὸ ἐπικίνδυνον παρουσίαν χριστιανικῶν ἐμποδίων.

Θὰ ἀναγνώσητε ἐκεῖ πῶς τῷ 1915 κήρυκες διελάλουν ἀνὰ τὰς πόλεις καὶ χωρία ὅτι ὅσοι ἠσπάζοντο τὸν ἰσλαμισμόν ἠδύναντο νὰ παραμείνωσι, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἵτινες ἦσαν πείσμονες θὰ ἐπῆγαινον εἰς τὸν θάνατον, πῶς ἐτίθετο ζῶνῃ μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν καὶ μουσουλμανικῶν συνοικιῶν, πῶς σκεύη τῆς Ἀγ. Τραπέζης ἐβεβηλοῦντο, πόσον χαμερπῶς

(4) Le massacres d'Arménie. Le report secret du Dr. Johannes Kepsius. Président de la Deutsche Orient Mission et de la Société Germano Armenien Paris 1919.

ἐκκλησίαι μετεβάλλοντο εἰς τεμένη, πῶς ἱερὰ σκεύη ἐμολύνοντο, πῶς ἱερεῖς πρὸ τοῦ θανάτου των ἡτιμάζοντο, πῶς ὁ τουρκικὸς ὄχλος ἦτο ἐλεύθερος νὰ κατάσχη τὰ ὑπάρχοντα τῶν χριστιανῶν, πῶς γυναῖκες καὶ παιδία ἀπέθνησκον τῆς πείνης, ἀπὸ ραβδισμοῦ καὶ βασανιστήρια, ἐξαναγκασόμενοι νὰ ἀρνηθῶν τὸν Χριστὸν καὶ ἀρνούμενοι ἐλογχεύοντο, πῶς τρυφεραὶ νεάνιδες βία ἐσύροντο ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Ἀμερικανικῶν Ὀρφανοτροφείων καὶ βία ἐγκαθίσταντο ἐν τοῖς χαρεμίοις Ὁ *Dr. Yonan*, ὁ Ἀσσύριος, μοι διηγεῖται ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὰ χαρέμια τοῦ Κουρδιστάν 40 ἕως 50 χιλιάδες Συρίων καὶ Ἀρμενίων γυναικῶν ἀρπαγείσων καὶ ὅτι τουρκικὴ ἐπιτροπὴ ἐξετάξει τὴν ὑπόθεσιν! πῶς παιδιὰ υἱοθετοῦντο ὑπὸ μουςουλμανικῶν οἰκιῶν μετὰ ἢ ἄνευ τῆς καταναγκαστικῆς συγκαταθέσεως τῶν γονέων των, πῶς ὁ γέρον Ἀρμένιος, Χαρουτιοῦν Τουρικιάν (ποῖον μαρτύριον ἐν ὅλῳ τῷ μακρῷ μας ἑορτολογίῳ δύναται νὰ ἔχῃ μεγαλυτέραν δόξαν; ἀπῆντα εἰς τοὺς ἱεροεξεταστάς του. « Ὁμὴν χριστιανὸς νέος ὢν, τῶρα γέρον θὰ τὸν ἀρνηθῶ; » καὶ ἐτινάχθη ἔξω καὶ ἐφρονέυθη.

Τὰ μέγιστα ἐγκλήματα εἰς ὅλην τὴν ἱστορίαν διεπράχθησαν εἰς ὄνομα καὶ δύνامي τῆς θρησκείας.

Τί εἶναι τοῦτο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς συνηθροίσθημεν ἐνταῦθα νὰ λύσωμεν καὶ ὑπὲρ οὗ προσευχόμεθα; ὑπὲρ τίνος τὰ ἄθλια καὶ φοβισμένα ἀπομεινάρια τῶν μαρτυρησάντων ἐθνῶν συνηγοροῦν μεθ' ἡμῶν; Νίαν σταυροφορίαν, ἵνα ὁ ἐπανιστάμενος Σταυρὸς

θριαμβεύση ἐπὶ τῆς καταπατουμένης Ἡμισελήνου; Μὴ γένοιτο! Τὰ ὅπλα ἡμῶν δὲν εἶναι τοιούτου ὀπλισμοῦ. Αἱ νίκαι τοῦ Εὐαγγελίου ἐπιτυγχάνονται μόνον διὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς πίστεως καὶ προσευχῆς, τῆς Ἀδελφοσύνης καὶ Ἀγάπης. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι, ἐὰν ἡλλασσον οἱ ὅροι, ἕκαστος τῶν ἐδῶ, ὅστις εἶναι ἀποφασισμένος νὰ σταματήσῃ τὴν σφαγὴν καὶ τερματήσῃ τὴν καταπίεσιν τῶν χριστιανῶν ἐν ὀνόματι ἐνὸς διαστρεφομένου ἰσλαμισμού, θὰ ἦτο ἐξ ἴσου ἀποφασισμένος νὰ σταματήσῃ καὶ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν καταπίεσιν μουσουλμάνων, ὑποφερόντων ἐν ὀνόματι ἐνὸς διαστρεφομένου χριστιανισμού.

Ἐκδίκησιν; Ἀγχόνην τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ Ταλαὰτ ἢ Ἐνβέρ ἢ Μουσταφᾶ Κεμάλ; τῶν παλαιοτούρκων ἢ τῶν νεοτούρκων, ἀντίποινα ἐναντίον μουσουλμανικῶν μειονοτήτων; Θεὸς φυλάξοι! Ἐὰν πρέπει νὰ τιμωρηθῶν οἱ ἔνοχοι, ἡ ζήτησις πρὸς τιμωρίαν πρέπει νὰ προέλθῃ ἐξ ἄλλων χειλέων καὶ οὐ χὶ ἐξ ἰδικῶν μας.

Ἐχομεν ἀπόψε μαζί μας τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Ζαβὲν, τὸν Ἀρμένιον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, καλοκάγαθον χριστιανὸν, ὅστις προὔτιμησε καὶ αὐτὸς τὴν πορείαν τοῦ θανάτου, ἀλλ' ἐσώθη ὑπὸ ἀγαθοῦ τούρκου, ἐξορισθεὶς εἰς Βαγδάτην, συνεμερίσθη τὴν τελείαν ἀπέλπιδα ὁδύνην τοῦ ἔθνους τοῦ ὁποίου αὐτὸς εἶναι ὁ συμβολικὸς πατήρ καὶ κεφαλὴ.

Ἐχομεν ἐπίσης τὸν Σεβασμιωτ. Χρύσανθον, τὸν εὐγενῆ μητροπολίτην Τραπεζοῦντος, ὅστις ἀντέ-

στη πρὸς πᾶν ἀντίποινον ἐν τῇ περιοχῇ του κατὰ τὸν βραχὺν θρίαμβον τῶν Ρώσσων, ὅστις μοι διηγείται ὅτι εἶδεν ἰδίους ὀφθαλμοῖς τὸν ἐκπατρισμὸν 150,000 ἐκ τοῦ ποιμνίου του καὶ ὅστις γνωρίζει ὅτι διὰ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἡ ἀπαγωγή των ἐσήμεινε θάνατον.

Ἐνταῦθα εἶναι ἐπίσης ὁ ἀγιώτατος *Barsaum* ὁ πεπαιδευμένος ἀποστολικὸς Σῦρος ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας, τὸ ποῖμνιον τοῦ ὁποῦ τὴν στιγμὴν ταύτην σφαγιάζεται ἐν Κιλικίᾳ.

Ἐπίσης τὴν κυρίαν *Surma d' Mar Shimun*, ἐκ τοῦ ποτὲ μεγάλου καὶ περιφήμου Ἔθνους τῆς ὁποίας τὸ 113, τῆς ὁποίας ὁ ἀδελφός, ὁ Πατριάρχης *Mar Shimun* ἐθανατώθησαν ἐν ὀνόματι τοῦ τουρκικοῦ ἰσλαμισμού. Δὲν ἦλθον εἰς τὸ Λονδίνον νὰ ζητήσωσιν ἐκδίκησιν. Δὲν θέλουν ν' ἀνταποδώσουν τὰς βασάνους των εἰς μουσουλμάνους ἄνδρας, γυναῖκας ἢ παιδιά· ὅτι ζητοῦν εἶναι ἡ ἐλευθερία τῶν ποιμνίων των, ἐλευθερία νὰ ἀναπνέουν, νὰ κινῶνται καὶ νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἀγαποῦν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Σωτῆρος, ὅστις ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ διὰ τὸν Ὅποιον οἱ πατέρες των καὶ αἱ μητέρες των ὑπέφερον καὶ ἀπέθανον, καὶ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ὅποῦ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ὑποφέρουν καὶ νὰ ἀποθάνουν.

Ὑπάρχει εἷς καὶ μόνον τρόπος ἵνα τοὺς ἀποδοθῇ ἐλευθερία· φάρμακα ἐπὶ χάρτου δὲν ἀρκοῦν. « Ὁ καρκίνος πρέπει νὰ ἐξολοθρευθῇ ». Ὁ Σουλτᾶνος πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Χριστιανικὴν καὶ Ἑλληνικὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ ζυγὸς τοῦ τούρκου

πρέπει ἅπαξ διὰ παντός νὰ ἀποτιναχθῇ ἀπὸ τὸν ραγιά» τὸ ὄνειρον τοῦ τουρκικοῦ ἰσλαμισμού, ὡς κατακτητοῦ τῆς Οἰκουμένης, πρέπει νὰ διαγραφῇ διὰ παντός.

«Ἄς κυβερνοῦν οἱ τοῦρκοι ἑαυτοὺς» ἔκραξε ὁ Gladstone πρὸ τεσσαράκοντα αἰμοσταγῶν ἐτῶν, «δὲν πρέπει νὰ κυβερνοῦν πλέον χριστιανούς.»

Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας αἱ εὐγενέστεραι ψυχαὶ ἀπῆχουν τὴν φωνὴν ἡκείνην· ἡ Βρεττανία ἐνεκεντρίσθη μὲ τὸ πῦρ μιᾶς μεγάλης ἀποφάσεως.

Ὁ Gladstone καὶ Brighl Newman, Liddon Scott Hotland καὶ Macoll ἀναπαύονται εἰς τοὺς τάφους των· κοιμᾶται ἡ συνείδησις τῆς Μεγάλης Βρετανίας μ' ἐκείνους; Ἐχαλαρώθη ἡ δύναμις τοῦ ἰσχυροτάτου τούτου ἔθνους; Ἐχουσι γίνῃ δειλοὶ καὶ περιδεεῖς κατὰ τὴν θέλησιν καὶ τὸ θάρρος, τὰ ὅποια ποτὲ πρότερον δὲν ἐγκατέλειπον καὶ δὲν ἐστερήθησαν;

Ἀδελφοί μου, ἡ ἀνακωχὴ ὑπεγράφη πρὸ δέκα ἑξ μηνῶν καὶ ὅμως ὁ θάνατος καλπάζει εἰς τὰς θνησκούσας χώρας καὶ ὁ Ἄδης—Μεγάλε θεέ, τοιοῦτος Ἄδης—τὰς ἀκολουθεῖ! «Θὰ ἡδυνάμεθα ν' ἀκούσωμεν τοὺς ὀλολυγμοὺς τῶν βασανιζομένων εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς μιλλίου» γράφει Ἀμερικανὸς αὐτόπτης μάρτυς εἰς τοὺς «Καιροὺς» τοῦ Λονδίνου· Ἀγγλικὸς, Γαλλικὸς, Ἰταλικὸς στρατὸς ἀπεβιβάσθη, κατέλαβε τὰς περιφερείας τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἀπεσύρθη.

Ὁ Βρεττανικὸς στόλος πλέει σήμερον εἰς τὸν Βό-

σπορον· καὶ ἐν τούτοις ἡ ἐξολόθρευσις ἐξακολουθεῖ νὰ συμπληροῦται. Ἀπὸ τὴν 12ην Νοεμβρίου 1918 ἐκάστη ἀνατολὴ καὶ δύσις τοῦ ἡλίου ἔγινε μάρτυς τοῦ φόνου ἀνδρῶν, τῆς ἀγωνίας τῶν γυναικῶν, τοῦ σκληροῦ θανάτου τῶν παιδίων. Δὲν ζητοῦμεν τὴν προστασίαν τῶν ἐπιζώντων χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ Ἀρμενίας, διότι ἡ Μεγάλῃ Βρετανία ὑποχρεοῦται δυνάμει συνθήκης, δυνάμει τιμῆς, δυνάμει εὐγνώμοσύνης διὰ βοήθειαν παρασχεθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἐν καιρῷ ἀνάγκης. *Ὅχι διότι ἀνήκομεν εἰς τὴν ἰδίαν θρησκείαν, ἀλλὰ διότι εἴμεθα ἄνθρωποι καὶ διότι γνωρίζομεν τὴν σημασίαν τῶν λέξεων «ἀδελφосύνη καὶ «δίκαια τοῦ ἀνθρώπου».

Μοὶ φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα, εἰς τὸ Λονδίνον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγάλης ὕλιστικῆς κινήσεως καὶ ἐγωϊσμοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγῶνος μεταξὺ πατριῶν καὶ φιλοδοξιῶν, ἐν τῷ μέσῳ ἀνησυχιῶν καὶ ταραχῶν, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ τὰς μεγάλας μας ἀνάγκας, σήμερον ὑπάρχει μία σιγή. Εἰς τὸ οὗς τῶν δυναμένων ν' ἀκούουν ἔρχεται φωνὴ ἀπελπισίας ἀπὸ τὰς ἀπομεμακρυσμένας χώρας, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δυναμένου νὰ βλέπῃ ἐμφανίζεται θέαμα ὑπερβαῖνον τὴν ἀνθρωπίνην ὄρασιν, εἰς τὴν καρδίαν, ἣτις δύναται νὰ αἰσθανθῇ, ἔρχεται ἡ ἀγγελία τοῦ σκοποῦ τοῦ ζῶντος Θεοῦ.

Δὲν θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τοὺς ἐπικαλουμένους τὸν Χριστὸν καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἐπικαλουμένους ἡμᾶς;

*Ἔως πότε, ὦ Θεέ, ἔως πότε; τὸ αἰμοσταγὲς ξίφος γίνεται περισσότερο ἀκόμη κόκκιον.

Ὅστ' αἰ κινδυνισμένα, κατεσκληρότα σώματα, τρέμοντες σκελετοὶ σωρεύονται.

Τ' ἀκόλαστα θηρία ἐρρίφθησαν εἰς τὴν λείαν των, καὶ οἱ ἐπιζῶντες ἀκόμη, ζῶσι διὰ νὰ φοβῶνται, τοιοῦτο κακὸν, ὦ Θεέ, τοιοῦτο κακόν;

Στείλε, Μεγάλε Θεέ, τὴν ἐντολήν Σου περιβεβλημένην μὲ ἰσχὺν, ἵνα αἱ Πολιτικαὶ Δυνάμεις ἀποβοῦν οἱ Ναῦται Σου οἱ ὅποιοι ἐφ' ὅσον προχωροῦν, οἱ φόνοι καὶ αἱ ὀρέξεις θὰ φεύγουν, ἕως ὅτου τὰ τελευταῖα ταῦτα λείψανα, περισωζόμενα, θὰ ὑψώσουν πρὸς Σὲ, βοηθούμενα, ὑπερασπιζόμενα, ἀγαπώμενα, χαίροντα τέλος, ἓνα ὕμνον, ἀγαπητὲ Θεέ, ἓνα ὕμνον ἐλευθερίας καὶ εἰρήνης.

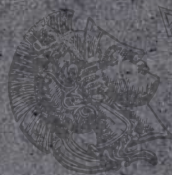
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023436

AKADEMIA

AOHNEH

Τριᾶναι γροσίων 12.